യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണ+പ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം 86

ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
ശ്രൃണു രാമ കഥം തത്ര മഹാകാശേ തഥാ സ്ഥിതഃ .
ദേഹേ ഭ്രാന്തിം തു താം ത്യക്ത്വാ സ രുദ്രോഽപ്യുപശാമ്യതി .. 1
സ രുദ്രസ്തൗ ജഗത്ഖണ്ഡൗ തദാ ചിത്ര ഇവാർപിതാഃ .
നിസ്പന്ദാ ഏവ തത്രാസൻപ്രേക്ഷമാണേ സ്ഥിതേ മയി .. 2
തതോ മുഹൂർതമാത്രേണ സ രുദ്രസ്തൗ നഭോന്തരേ .
ഖണ്ഡൗ വിലോകയാമാസ ദൃശാർകേണേവ രോദസീ .. 3
തതോ നിമേഷമാത്രേണ ഘോണാശ്വാസേന ഖണ്ഡകൗ .
തൗ സമാനീയ ചിക്ഷേപ പാതാലാന്തരിവാനനേ .. 4
അതിഷ്ഠദേക ഏവാസാവേകം ഖേ ഖമിവാഖിലേ .
ഭുക്തബ്രഹ്മാണ്ഡഖണ്ഡോഗ്രമണ്ഡമണ്ഡകമണ്ഡലഃ .. 5
തതോ മുഹൂർതമാത്രേണ ലഘുഃ സോഽഭ്രമിവാഭവത് .
തതോഽഭവദ്യഷ്ടിസമസ്തതഃ പ്രാദേശമാത്രകഃ .. 6
തതഃ കാചകണാകാരോ മയാ ദൃഷ്ടഃ സ താദൃശഃ .
തതഃ സോഽണൂഭവന്ദൃഷ്ടോ മയാ സ്വാദ്ദിവ്യദൃഷ്ടിനാ .. 7
പരമാണുരഥോ ഭൂത്വാ തതസ്ത്വന്തർദ്ധിമായയൗ .
ഇത്യസൗ ശമമായാതഃ ശരദമ്ബുദഖണ്ഡവത് .. 8
താദൃശോഽപി മഹാരമ്ഭഃ പുരഃ പശ്യത ഏവ മേ .
ഇതി സാവരണേ തേന തേ ബ്രഹ്മാണ്ഡകവാടകേ .. 9
വിനിഗീർണേ ക്ഷുധാർതേന ഹരിണേനേവ പർണകേ .
അഥാഭൂന്നിർമലം വ്യോമ ശാന്തം ബ്രഹ്മൈവ കേവലമ് .. 10
അനാദിമധ്യപര്യന്തം സംവിദാകാശമാത്രകമ് .
ഇത്യഹം ദൃഷ്ടവാംസ്തത്ര കല്പാന്തമുരുവിഭ്രമമ് .. 11
ദർപണപ്രതിബിമ്ബാഭം ശിലാശകലകോടരേ .
അഥ താമങ്ഗനാം സ്മൃത്വാ താം ശിലാം തച്ച വിഭ്രമമ് ..12
രാജദ്വാരഗതോ ഗ്രാമ്യ ഇവാഹം വിസ്മയം ഗതഃ .
താമാലോകിതവാൻഭൂയഃ കലൂധൗതശിലാമഹമ് .. 13
യാവത്സർവത്ര സന്ത്യത്ര സർഗാഃ കാല്യാ ഇവാങ്ഗകേ .
ബുദ്ധിനേത്രേണ ദൃശ്യന്തേ ദിവ്യാക്ഷ്ണാ വാ ന തേ യഥാ .. 14
സർവത്ര സർവദാ സർവം യദസ്ത്യേവ തദാ തഥാ .
ദൂരവത്പ്രേക്ഷ്യതേ മാംസദൃശാ യദ്യേവ സാ ശിലാ .. 15
ദൃശ്യതേ തച്ഛിലൈവൈകാ ന തു സർഗാദി കിംചന .
സാവസ്ഥിതാ ശിലൈവൈകരൂപാ നിവിഡമണ്ഡലാ .. 16
കലധൗതമയീ സ്ഫാരാ സംധ്യാജലദസുന്ദരീ .
തതോഽഹം വിസ്മയാവിഷ്ടഃ പ്രവിചാരിതവാൻപുനഃ .. 17
ശിലായാമപരം ഭാഗം തഥൈവ പരയാ ദൃശാ .

യാവത്തമപി പശ്യാമി ജഗദാരമ്ഭമന്ഥരമ് .. 18
തഥൈവ സുഷിരാകാര ഇവ നാനാർഥസുന്ദരമ് .
പുനരന്യം തഥൈവാഹം പ്രദേശം പരിദൃഷ്ടവാൻ .. 19
സർഗസംരമ്ഭവലിതം യാവത്തമപി താദൃശമ് .
യം യം പ്രദേശം പശ്യാമി ശിലായാസ്തത്ര തത്ര വൈ .. 20
ജഗത്പശ്യാമി വിമലമാദർശ ഇവ ബിമ്ബിതമ് .
മയാതികൗതുകേനാഥ സർവാസ്തസ്യ ഗിരേഃ ശിലാഃ .. 21
അന്വിഷ്ടാ ഭൂതിഭാഗാശ്ച തൃണഗുല്മാദയസ്തഥാ .
യാവത്സർവത്ര ത+ത്താദൃഗ്ജഗദസ്തി യഥാസ്ഥിതമ് .. 22
ബുദ്ധ്യൈവ ദൃശ്യതേ നാക്ഷ്ണാ പരയാ വിവിധാകൃതി .
ക്വചിത്പ്രഥമസർഗാത്മ ജായമാനപ്രജാപതി .. 23
കല്പ്യമാനർക്ഷചന്ദ്രാർകദിനരാത്ര്യൃതുവത്സരമ് .
ക്വചിത്ക്വചിന്മഹീപീഠസംപന്നജനമണ്ഡലമ് .. 24
ക്വചിത്കിംചിദഖാതോഗ്രചതുഃസാഗരഖാതകമ് .
ക്വചിത്കിംചിദസംജാതസുരസംജാതദാനവമ് .. 25
ക്വചിത്കിംചിത്കൃതയുഗാ/ചാരസജ്ജനഭൂതകമ് .
ക്വചിത്കിംചിത്കലിയുഗാ/ചാര-ദുർജനഭൂതകമ് .. 26
ക്വചിത്കിംചിത്പുരവ്യൂഹ/ദൈത്യസംഗരദുസ്തരമ് .. 27
ക്വചിത്കിംചിന്മഹാശൈല/ജാലനിർ/വിവരാവനി .
ക്വചിത്കിംചിദസംപന്ന/സർഗമേകാമ്/ബുജോദ്ഭവമ് .. 28
ക്വചിത്കിംചിജ്ജരാമൃ+ത്യൂ+ന്മുക്തഭൂതല-മാനവമ് .
ക്വചിത്കിംചിദ-സംജാത/ചന്ദ്രശൂന്യശിരഃശിവമ് .. 29
അനിർ/മഥിത-ദുഗ്ധാബ്ധി/മൃത്യുമത്-സംരപൂരിതമ് .
അസംജാതാ-മൃതാ+ശ്വേഭ/വൈദ്യഗോ/കമലാ-വിഷമ് .. 30
ശുക്രാമരമഹാവിദ്യാ/നാശനോത്ക/സുര+വ്രജമ് .
ക്വചിത്കിംചിച്ച ഗർഭാങ്ഗ/കർതനോത്ക/സുരേശ്വരമ് .. 31
അപരിമ്ലാനധർമത്വാത്-സ്വപ്രകാശാ-ഖില+വ്രജമ് .
ക്വചിത്കിംചിച്ച പൂർവാ+ന്യ/സംനിവേശ+ക്രമസ്ഥിതി .. 32
അപൂർവവേദശാസ്ത്രാർഥ/സമാചാരവിചാരണമ് .
ക്വചിത്കിംചിന്ന കല്പാന്ത/സംക്ഷോഭമിവ സംസ്ഥിതമ് ..33
ക്വചിത്കിംചിച്ച ദൈത്യൗഘ/വിലുണ്ഠിത-സുരാലയമ് .
ക്വചിത്കിംചിത്-സംരോ+ദ്യാന/ഗായദ്ഗന്ധർവ-കിന്നരമ് .. 34,

ക്വചിത്കിംചിത്-സമാരബ്ധ/ഗീർവാണാ-സുര-സൗഹൃദമ് .
ഭൂതഭവ്യഭവിഷ്യത്-സ്ഥ/ജഗദാഡമ്ബരം മയാ .. 35
തദാനുഭൂതം വപുഷി മഹാവിശ്വഗണാത്മനി .
ഏകത്ര കല്പവിക്ഷുബ്ധ/പുഷ്കരാവർത-മന്ഥരമ് .. 36
ഏകത്ര സൗമ്യസകല/ഭൂതസംതതി-സം+സ്ഥിതമ് .
ഏകത്ര സമനുക്ഷുബ്ധ/സുരാസുര-നരേശ്വരമ് .. 37
ഏകത്രാസംഭവദ്/ഭാനു/നിത്യാഭിന്ന/തമോഘനമ് .
ഏകത്രാസംഭവ+ദ്ധ്വാന്ത കാന്തം ജ്വാലോ-ദരോപമമ് .. 38

ഏകത്ര നലിനീ-നാല/നിലീനമധുകൈടഭമ് .
ഏകത്ര പദ്മമഞ്ജൂഷാ/സുപ്തബാല-നവാബ്ജ-ജമ് .. 39

ഏക+ത്രൈകാർണവോദ+ഗ്ര/വൃക്ഷ-വിശ്രാന്തമാധവമ് .
ഏകത്ര കല്പരജനീ-നിഃശൂ+ന്യ/തിമിരാകുലമ് .. 40
ശിലാജഠരനിസ്പന്ദം വ്യോമൈവ വിതതാകൃതി .
സുഷുപ്തജഠരാകാര/മപ്ര+ജ്ഞാത/മലക്ഷണമ് .. 41
അപ്ര-തർക്യമ-വിജ്ഞേയം സുഷുപ്തമിവ സർവതഃ .
ഏകത്ര പക്ഷവിക്ഷുബ്ധ-ശൈലകാകാ-കുലാമ്ബരമ് .. 42
ഏകത്ര വജ്രനിഷ്പേഷ+ദ്രവദ്ഭൂധര-ഭാസുരമ് .
ഏകത്രോ+ദ്വൃത്തമത്താബ്ധി+ഹ്രിയമാണധരാചലമ് .. 43
ഏകത്ര പുരവൃത്രാന്ധ-വലിസംഗരസംകുലമ് .
ഏകത്ര മത്തപാതാല-ഗജകമ്പിവസുന്ധരമ് .. 44
ഏകത്ര ശേഷശിരസഃ കല്പാന്തലുഠിതാവനി .
ക്വചിദല്പേന രാമേണ ഹതരാവണരാക്ഷസമ് .. 45
രക്ഷസാ രാവണേനൈവ+ ക്വചി+ദ്വിഹത-രാഘവമ് .
ഭൂസ്ഥ-പാദേന ദേവാ+ദ്രി/ശിരസ്ഥശിരസാ പരമ് .. 46

പശ്യാമ്യമ്ബര-മാക്രാന്തംങ്ങ് ക്വചിദ്വൈ കാലനേമിനാ .
ക്വചിച്ചാപസുരൈർനിത്യം ദാനവൈരേവ പാലിതമ് .. 47
ക്വചിച്ച+ ഭ്രഷ്ടദനുജൈ/രമരൈരേവ പാലിതമ് .
ജിഷ്ണുയുക്തേന ഗുപ്തേന വിഷ്ണുപാണ്ഡവകൗരവൈഃ .. 48
ക്വചിദ്ഭാരതയുദ്ധേന നിഹതാക്ഷൗഹിണീഗണമ് .
ശ്രീരാമ ഉവാച .
കിമഹം ഭഗവൻപൂർവമഭവം കഥയേതി മേ .. 49
അഭവം ചേദനേനൈവ സംനിവേശേന തത്കഥമ് .
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
സർവ ഏവ വിവർതന്തേ രാമ ഭാവാഃ പുനഃപുനഃ .. 50
പൂര്യമാണാ യഥാ മാഷാഃ ക്രമേണാന്യേന തേന വാ .
സർവക്രമസമാഃ കേചിത്തയൈവാന്യേന വാ മിഥഃ .. 51
സ്ഫുരന്ത്യർഥസമാ ഭാവാഃ കേചിദബ്ധിതരങ്ഗവത് .
പുനസ്ത്വം പുനരേവാഹം പുനഃ പുനരിമേ ജനാഃ .. 52
ന കദാചന നൈവാന്യേ സംഭവന്ത്യഖിലം പരേ .
ത ഏവാന്യ്യേഥവാമ്ഭോധൗ തരങ്ഗാ ഇവ നിർണയഃ .. 53
യദ്വന്ന ജായതേ തദ്വദ്ഭൂതാനാം ഭ്രമതാം ഭവേത് .
ആയാന്തി യാന്ത്യനന്താനി ഭൂതാനീഹ ഭവദ്ഭ്രമൈഃ .. 54
താന്യേവാന്യാനി ചാന്യാനി സമാനി വിഷമാണി ച .
ആവൃത്തിമന്തി താന്യേവ തഥൈവാന്യാനി ചാഭിതഃ .. 55
വിദ്ധി സീകരജാലാനി ഭൂതാനി ജഗദമ്ബുധേഃ .
വിത്തബന്ധുവയഃകർമവിദ്യാവിജ്ഞാനചേഷ്ടിതൈഃ .. 56

തൈരേവ കേചിജ്ജായന്തേ ഭൂയോഭൂയഃ ശരീരിണഃ .
അർധൈസ്തൈഃ സദൃശാഃ കേചിത്കേചിത്പാദേന തൈഃ സമാഃ .. 57

തജ്ജീവാസ്തൈർവിസദൃശാ ഭവന്ത്യന്യശരീരിണഃ .
സർവൈരേഭിഃ സമാഃ കേചിത്കാലേനൈവ വിലക്ഷണാഃ .
കാലേന സദൃശാഃ കേചിദനേന ച വിലക്ഷണാഃ .. 58

കാലേനാ-കുല-ചേഷ്ട-യാന്യ ഇവ തേ
ഗച്ഛ+ന്ത്യ/ധോർധ്വം പുനഃ
ദേഹാ-ലേഖന-ഖേദിതാ+ന്യ/ഗണിതാ+
ന്യ+ന്യാനി ചാന്യാ+ന്യലമ്
ഭൂതാമ്/ബൂനി വഹന്തി സംസൃതി-മയേ
താന്യമ്ബുധൗ ചഞ്ചലേ
ചക്രാവൃത്തിമയാനി സംകല-യിതും
ശക്നോതി കസ്താ+ന്യലമ്
59

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോ-പായേഷു
നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ പാഷാണോപാഖ്യാനേ ജഗദ+ന്യായ+ത്വ-
വർണനം നാമ
ഷഡശീതി-തമഃസ് സർഗഃ .. 86 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
22.12.2023